

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 20.12.2013 г.
COM(2013) 926 final

2013/0444 (NLE)

Предложение за

РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА

**относно подписването от името на Европейския съюз на Маракешкото
споразумение за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи
хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват
четенето на печатни материали**

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

От решаващо значение е слепите хора, лицата с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, да имат същия достъп до печатни материали както другите граждани, за да могат пълноценно да участват в обществения живот. Според изчисления на Световната здравна организация (СЗО) 285 милиона души по света са с нарушено зрение: 39 милиона са слепи и 246 милиона са със слабо зрение¹. Според Световния съюз на слепите (WBU) понастоящем само 5 % от издаваните в Европа книги са налични във формат, достъпен за лица с нарушено зрение, а в развиващите се страни, където живеят около 90 % от тези лица, процентът не надвишава 1 %².

Понастоящем копия на книги в достъпен формат обикновено се произвеждат и разпространяват на национално равнище от специализирани субекти, например библиотеки за слепи, съгласно лицензионни условия или съгласно ограничения или изключения от авторското право. Липсата обаче на международна правна уредба, позволяваща трансграничен обмен на достъпни формати, произведени съгласно ограничения или изключения от авторското право, често води до дублиране на работата по изготвянето на такива формати дори сред страни с общ език. Това поражда проблеми поради разходите, свързани с производството на копия в достъпен формат, и ограничените налични ресурси на субектите, обслужващи слепите хора.

От януари 2011 г. насам Европейският съюз е задължен да спазва разпоредбите на Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания, която гарантира правото на достъп до информация (член 21) и правото на хората с увреждания да участват в културния живот равноправно с всички останали (член 30). Конвенцията стана неразделна част от правния ред на ЕС. Двадесет и пет държави членки са страни по конвенцията, а три държави приключват процеса на финализиране на ратификацията.

През 2009 г. в рамките на Световната организация за интелектуална собственост (СОИС) започнаха преговори относно евентуално международно споразумение за въвеждане на ограничения и изключения от авторското право в полза на слепите хора, лицата с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, с цел улесняване на трансграничния обмен на копия в достъпен формат.

На 26 ноември 2012 г. Съветът прие решение, с което оправомощава Комисията да участва в тези преговори от името на Европейския съюз.³ Преговорите в рамките на СОИС приключиха успешно по време на дипломатическата конференция в Маракеш от 17 до 28 юни 2013 г., в резултат на което на 27 юни 2013 г. беше прието Маракешкото споразумение за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали (наричано по-долу „споразумението“).

¹ Информационно приложение 282, юни 2012 г.; <http://www.who.int>.

² <http://www.worldblindunion.org>.

³ Решение на Съвета относно участието на Европейския съюз в преговорите за международно споразумение в рамките на Световната организация за интелектуална собственост относно подобрения достъп до книги за лица с увреждания, които не им позволяват да четат печатни материали; 16259/12 EU RESTRICTED.

Със споразумението се определя набор от международни правила, които да гарантират, че на национално равнище се прилагат ограничения или изключения от авторското право в полза на слепите хора, лицата с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, както и да способстват трансграничния обмен на копия в достъпен формат на публикувани произведения, които са направени съгласно изключение или при ограничение от авторското право в която и да е от договарящите се страни.

С настоящото предложение за решение на Съвета Комисията иска разрешение от Съвета да подпише споразумението от името на Европейския съюз, ако то бъде сключено на по-късна дата.

2. ПРАВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

Лицата, които ще извлекат полза от споразумението, са слепи хора, лица със зрително или сетивно увреждане или увреждане, което не позволява четене, или които по друга причина не могат поради физическо увреждане да държат или боравят с книга или да фокусират или движат очите си до степен, която обикновено е необходима за четене.

Споразумението задължава всяка договаряща се страна да предвиди в своите национални закони за авторското право ограничение или изключение по отношение на правото на възпроизвеждане, правото на разпространение и правото на предоставяне на публично разположение с цел да се подобри наличността на произведения в достъпен формат за тези лица⁴. Договарящите се страни могат да решат да допуснат такива ограничения или изключения от авторското право за случаите, когато в търговската мрежа на тяхната територия не се предлагат копия в достъпен формат при разумни условия за ползвателите. По силата на член 5, параграф 3, буква б) от Директива 2001/29/ЕО относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество⁵ в законодателството на ЕС вече се предвижда незадължително изключение или ограничение на тези права при използване в полза на хора с увреждания, което е пряко свързано с увреждането и няма търговски характер, доколкото се изисква от конкретното увреждане. За разлика от предвиденото в споразумението, разпоредбите на член 5, параграф 3, буква б) от Директива 2001/29/ЕО не са ограничени до конкретно увреждане. Освен това държавите членки са свободни да избират дали да въведат това ограничение или изключение. Съгласно обаче установената съдебна практика всяка свобода на действие, която държавите членки имат, когато използват някое от изключенията или ограниченията по член 5 от Директива 2001/29/ЕО, трябва да се упражнява в рамките на ограниченията, наложени от законодателството на ЕС⁶.

В споразумението понятието „произведение“ се определя като литературни и художествени произведения по смисъла на член 2, параграф 1 от Бернската конвенция за закрила на литературните и художествените произведения (наричана по-долу „Бернската конвенция“) под формата на текст, символи и/или свързаните с тях илюстрации независимо дали са публикувани, или по друг начин са станали

⁴ Договарящите се страни могат също така да предвидят ограничение или изключение по отношение на правото на изпълнението пред публика и — в съответствие с приложената съгласувана декларация, на правото на писмен превод, доколкото това е позволено от Бернската конвенция.

⁵ ОВ L 167, 22.6.2001 г., стр. 10—19.

⁶ Вж. например дело C-145/Eva Maria Painer, параграф 104.

общественоо достойние във всички медии. В него също се посочва, че определението обхваща аудиокниги.

„Копие в достъпен формат“ е копие, направено в алтернативен вид и формат в сравнение с формата, в който е публикувано произведението, чрез което засегнатите лица получават толкова удобен достъп до произведението, колкото и зрящо лице. Копието в достъпен формат се използва само и единствено от засегнатите лица и трябва да не нарушава целостта на оригиналното произведение.

Копия в достъпен формат, направени съгласно ограничение или изключение от авторското право, могат да бъдат изнесени от „лицензирани субекти“, като държавни институции или други организации, които предоставят с нестопанска цел обучение, образование, достъп до адаптивно четене или до информация за слепи лица, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали. Тези субекти трябва да гарантират, че разпространяват копия в достъпен формат само за засегнатите лица, че не насърчават възпроизвеждането, разпространението и предоставянето на разположение на нелегални копия, както и че полагат дължимата грижа и документират боравенето с копията.

Договарящите се страни могат да разрешат износа на копия в достъпен формат само ако гарантират, че техните ограничения или изключения от правата за възпроизвеждане, разпространение и предоставяне на публично разположение отговарят на изискването за „тест от три етапа“, като за целта или станат страна по Договора на СОИС за авторското право (WCT), или като гарантират по друг начин, че съответните ограничения или изключения се прилагат само в някои специални случаи, които не противоречат на нормалното използване на произведението и не накърняват необосновано законните интереси на носителя на правата.

В споразумението се уточнява, че когато дадена договаряща се страна разрешава на засегнато лице или лицензиран субект да правят копие на произведение в достъпен формат, тя следва да разреши и вноса на такива копия.

Договарящите се страни трябва по целесъобразност да предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че когато предоставят адекватна правна закрила и ефективни средства за удовлетворяване на искове по съдебен ред срещу заобикаляне на ефективните технологични мерки, подобна правна защита не възпрепятства засегнатите лица да се възползват от ограниченията и изключенията, предвидени в споразумението. Подобно задължение вече е въведено в ЕС съгласно член 6, параграф 4 от Директива 2001/29/ЕО.

Споразумението също така задължава договарящите се страни да защитават неприкосновеността на личния живот на засегнатите лица и да си сътрудничат, за да се улесни трансграничният обмен на копия в достъпен формат. СОИС ще създаде точка за информационен достъп, с помощта на която оправомощените субекти да могат да се идентифицират взаимно. Освен това споразумението насърчава лицензираните субекти да предоставят на заинтересованите страни и на обществеността информация относно своите политики и практики.

В споразумението се потвърждава, че договарящите се страни са свободни да определят подходящия метод за неговото прилагане в рамките на своята законодателна уредба и практика. Те обаче трябва да съблюдават съществуващите международни задължения по силата на Бернската конвенция, Споразумението за свързаните с търговията аспекти на правата върху интелектуалната собственост и Договора на СОИС за авторското право. В споразумението се предвижда възможността договарящите се страни да

поддържат или прилагат други ограничения и изключения от авторското право извън обхвата на споразумението в полза на засегнатите лица и лицата с други увреждания.

Членове 13—22 съдържат административни и процедурни разпоредби, които са много сходни с тези в Договора от Пекин относно аудиовизуалните изпълнения, приет на 24 юни 2012 г. Споразумението ще влезе в сила, след като бъде ратифицирано от двадесет договарящи се страни.

Европейският съюз може да стане страна по споразумението, след като по време на дипломатическата конференция в Маракеш направи декларация, че има компетенцията по уредените в споразумението въпроси и собствено законодателство в тази област, което е задължително за всички държави членки, и че е надлежно оправомощен в съответствие с вътрешните си процедури да се присъедини към споразумението. Европейският съюз подписа и Заключителния акт на дипломатическата конференция на 28 юни 2013 г. В продължение на една година след приемането му споразумението е открито за подписване от страни с право на участие.

Комисията е удовлетворена от резултатите от преговорите и иска от Съвета да разреши подписването от името на Европейския съюз на Маракешкото споразумение за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи лица, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали.

Предвид предмета на споразумението решението на Съвета следва да бъде основано на членове 114 и 207, както и на член 218, параграф 5 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

Предложение за

РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА

относно подписването от името на Европейския съюз на Маракешкото споразумение за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално членове 114 и 207 във връзка с член 218, параграф 5 от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) От 22 януари 2011 г. Европейският съюз е задължен да спазва Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания, чийто разпоредби са неразделна част от правния ред на Европейския съюз⁷.
- (2) На 26 ноември 2012 г. Съветът упълномощи Комисията да договори от името на Европейския съюз международно споразумение в рамките на Световната организация за интелектуална собственост за по-добър достъп до книги за лица с увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали.
- (3) Преговорите приключиха успешно по време на дипломатическата конференция в Маракеш от 17 до 28 юни 2013 г., в резултат на което на 27 юни 2013 г. беше прието Маракешкото споразумение за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали (наричано по-долу „споразумението“).
- (4) Със споразумението се определя набор от международни правила, които да гарантират, че на национално равнище се прилагат ограничения или изключения от авторското право в полза на слепите хора, лицата с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, както и да способстват трансграничния обмен на копия в достъпен формат на публикувани произведения, които са направени съгласно изключение или при ограничение от авторското право.
- (5) В продължение на една година след приемането му споразумението е открито за подписване от страни с право на участие. То следва да бъде подписано от името на Европейския съюз, ако бъде сключено на по-късна дата,

⁷ Решение 2010/48/ЕО на Съвета от 26 ноември 2009 г. относно сключването от Европейската общност на Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания. ОВ L 23, 27.1.2010 г., стр. 35—61.

ПРИЕ НАСТОЯЩОТО РЕШЕНИЕ:

Член 1

С настоящото решение се одобрява подписването от името на Съюза на Маракешкото споразумение за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора, лица с нарушено зрение или с увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, ако то бъде сключено на по-късна дата.

Член 2

Генералният секретариат на Съвета изготвя акта за предоставяне на пълни правомощия за подписване на споразумението на лицето (лицата), посочено(и) от Европейската комисия.

Член 3

Настоящото решение влиза в сила в деня на приемането му.

Съставено в Брюксел на [...] година.

*За Съвета
Председател*